



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Veritas entitatiua Dei summa est & maxima atque ipsius Attributum est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

CERTAMEN I.

*Veritas entitativa, que passio entis est,
Deo ex fide adest.*

1. **S**upponendum in primis ex controuers. metaphysicæ est (quod satis etiam, licet breuius, attingimus controuers. de Trinit. d. 7. q. 2.) ensi comitem veritatem rerum entitativam, siue in essendo à veritate cognitionis, qua vere de illa iudicatur, quæcumque ea cognitio sit, siue creata, siue increata & diuina) neque tanquam à termino, neque tanquam à forma pendere. Etenim sublata per possibile, vel impossibile omni, etiam diuina cognitione, lapis vere esset lapis, eo ipso, quod in se esset; autem nulla eius à cognitione, siue tanquam à termino, siue tanquam à forma dependentia esse posset: ergo eius veritas in essendo, siue entitativa à nulla cognitione penderet. Confirmatur, quia veritas in cognoscendo, seu cognitionis, qua res vere cognoscitur, potius penderet à veritate rei entitativæ, seu in essendo. Neque enim ideo lapis verus lapis est, quia cognoscitur esse lapis. Sed contra potius, ideo vere cognoscitur esse lapis, quia, vere lapis, seu verus lapis in se est. Quod etiam respectu diuinæ scientiæ, & cognitionis de lapide verum habet, licet diuina scientia in se suaque veritate, & infallibilitate à creatis obiectis non penderet: cum de se se sit infinita representatio vera & infallibilis anticipata omni creatorum representabiliū. Vt enim creata representet eorum extrinsecam positionem pro diuersis statibus spectat, siue qua in nullo statu creato obiectiuam veritatem, seu cognoscibilitatem habent. Quomodo autem cum hoc sit diuinæ scientiæ independentia & immutabilitas diximus d. 4. quæ de Dei immutabilitate, iterumque dicemus controuers. de scientiæ.

2. Supponendum secundo est veritatem prefatam in essendo, licet nihil reale supra ens addat, tamen aliquid ex parte obiecti addere supra entis formalitatem, seu rationem, nec solum ex parte modi nostri cognoscendi. Hoc est contra Soarium nostrum d. 8. metaphys. & 1. de essentia & attribut. cap. 7. num. 8. loquor in opinione præscindentium ex parte obiecti rei eiusdem formalitates, quam cum Soario eodem, ac reliquis à Nominalibus defendo: vtrumque ex eodem principio, quod veritas in essendo entis passio metaphysica sit facile suadet. Si enim reale aliquid supra ens, siue entitatem eius veritas adderet, potentia Dei absoluta posset ab ente deficere, ac proinde inseparabilis absolute passio illius non esset; licet naturalis passio physice inseparabilis foret. Secundo, licet demus adhuc diuinitus inseparabilem physice non esse, si tamen realiter diuersa esse admittatur, non metaphysica quidem, sed physica passio esset habenda. Hac in re cum Soario conuenio. Sed inde etiam probo secundum, in quo ab eo discordo. Etenim in Soaristica præscendentium opinione, passiones metaphysicæ entis essentiaue cuiusuis cuius passiones esse dicuntur, diuersæ formalitates, & prædicata obiectiuæ esse debent ab eo, cuius passiones sunt, nec satis est eandem ex parte obiecti formalitatem diuersimode ex parte solius nostræ cognitionis concepi, aut intelligi posse.

3. Suppono tertio veritatem rerum entitativam, siue in essendo, fundamentum esse veritatis cognitionis, seu iudicij, quo vere in se esse cognoscuntur, ac iudicantur; sed tamen neque in eo veritatis entitativæ essentiam, & formalitatem metaphysicæ intrinsecam eius veritatis esse sitam. In primo cum citato Soario conuenio, probaturque ex dictis facillime: quia vt diximus n. 1. ideo iudicium, quo verum esse lapidem de lapide iudicamus, verum est, quia vere in se lapis est, atque veritatem habet lapidis entitativam: ergo veritas eius iudicij veritati entitativæ, siue in essendo lapidis illius innititur, atque fundatur: quare & est veri illius iudicij fundamentum. Quod autem in eo essentia & formalitas intrinseca metaphysicæ entitativæ illius veritatis non sitet (in quo à Soario citato dissentior) suaderi haud difficile potest. Primo quia præ eam formalitatem, & rationem est in veritate entitativa rerum ratio alia prior, vt explicabo n. 4. Secundo quia, vt dixi facta omni cognitione impossibili veritas entitativa, siue in essendo rerum peritaret ipso Soario annuente: quo in casu veri iudicij fundamentum esse non posset.

4. Suppono denique ex citatis controuersis rerum entitativam, atque in essendo veritatem essentialiter consistere in positua soliditate essendi rebus omnino intrinseca, qua non solum similitudinariæ, & apparetur talis res sit, sed re, & entitate sua sit talis. Vnde secundario ratio illa fundamentum veri iudicij de ipsa, quod talis res sit, metaphysicæ relictat. Probatum facile quia eo aurum, verum aurum est, & argentum verum argentum, quod non apparetur solum, & similitudinariæ, sicut auricum, & stannum, sed entitate sua re ipsa aurum, & argentum est, quod autem hæc ratio, & formalitas prior sit aliis, atque omnium prima suadet: quia nulla alia ratio metaphysica ante ipsam excogitabilis est in veritate entitativæ rerum, atque ipsa prior metaphysicæ est ratione fundandi iudicium verum de ipsis, quod tales res sint. Primum patet, negarique minime potest, nisi ab assignate rationem, seu formalitatem metaphysicam priorem, quæ nullatenus est assignabilis. Secundo vero probatur: quia esse in se solide, nec apparetur talem re ipsa in se rem quampiam est ratio à priori, ob quam potest fundare iudicium verum de ipsa, quod talis re ipsa sit; non autem è contra: quia hoc potest fundare à priori ostendere esse solide, ac non similitudinariæ, & apparetur solum rem in se talem: ergo hæc ratio est illa prior. Secundo quia prius metaphysicæ in re quantis est, quod est in ordine ad se, & esse, atque entitatem suam intrinsecam, quam quod est in ordine ad extrinsecam aliud. Tertio à contrario: quia esse rem solum similitudinariæ, & apparetur talem in se, est causa cur iudicium falsum de ipsa, quod talis sit, fundare possit.

5. His positis facile discursu probatur 2. In Deo dari veritatem entitativam siue in essendo, quæ entis metaphysica passio est, ac dicitur: quia Deus non apparetur, & similitudinariæ solum Deus in se est. Sed re ipsa, atque in se solide entitate sua est Deus, seu ens à se, &c. ergo habet veritatem entitativam Dei, nec solum apparetur, & similitudinariæ, ac proinde est verus Deus. Atque à posteriori metaphysicæ probatur: quia entitate sua fundare potest verum iudicium, quod Deus sit, si cognitio potentia adit, atque cognitio de ipso sit possibilis. Sed firmius probatur vterius ex Scriptura Ierem. 2. vbi de Idolis: *opus artificum vniuersa hæc: Dominus autem Deus verus est.* Ioann. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & 1. Ioan. 5. Hic est verus Deus.* Thessalon. 1. *Conuersi estis à simulacris seruire Deo vivo, & vero.* Et alibi sapè: quare veritas hæc de fide est.

CERTAMEN II.

Veritas entitativa Dei summa, & maxima, atque ipsius attributum est.

1. **D**vas proposui conclusiones: Alteram, quod entitativa Dei veritas maxima & summa est possibilis ut. Alteram, quod sit Dei attributum. Prima est omnium conclusio cum S. Thom. qu. 16. art. 6. Neque vllam in se, aut in probatione difficultatem patitur. Probatum facile: quia, sicut Deus est ens à se, seu summè necessarium, ita summam necessitatem habet essendi in se solide, ac non solum similitudinariæ Deum: quod ipsum est esse Deum summè verum. Secundo: quia inde etiam habet esse fundamentum firmius, seu posse maiori firmitate fundare veritatem iudicij de ipso, quod Deus sit. Eo enim ipso, quod maioris necessitatis obiectum est, minus defectibilis est veritas iudicij, quo esse iudicatur, vt patet. Tertio probatur à paritate reliquorum prædicatorum, Tertio probatur à paritate reliquorum prædicatorum, Tertio probatur à paritate attributorum Dei. Omnia enim tam essentialium, quam attributorum Dei. Omnia enim in suo quæque genere summa est possibilis illius generis sunt.

sunt: ac proinde antonomastice talia dicuntur, vt patet in prædicato entis, sapientis, potentis, boni, & similibus: ergo idem veritas entitativa Dei, ac prædicatum veri in Deo habebit. Quarto inde probatur: quia licet ob summam omnium prædicatorum Dei identitatem tam in abstracto, quam in concreto de Deo prædicentur, tamen obstrata, quam in concreto sui generis excellentiam significandam, ita prædicantur, vt sapienter insinuat S. Thom. ibidem. Nec mirum, nam in creatis etiam, vt excellentiam alicuius in aliqua re explicemus abstracta pro concretis de illo dicimus; vt de sapientissimo, ipsam sapientiam: de fortissimo ipsam fortitudinem esse.

2. Quod autem veritas entitativa Dei ipsius attributum, & proprietates metaphysicæ specialis sit, licet æquè communis conclusio sit, difficultates paritur in communibus principiis non leues. Probatur à Soare & communiter attributum esse: quia dicere Deum, ac dicere verum Deum omnino synonymum non est: ergo ex parte obiecti veritas Dei, seu Deus, vt verus, aliquid ultra Deum significat: quod ipse putat esse connotationem ad iudicium verum, quod Deus sit, quæ in ratione fundandi eiusmodi iudicium conuenit: verum hoc non esse, quod ex parte obiecti significatur supra Deum veritatis nomine ostendimus cert. 1. n. 3. sed positum, nec solum similitudinariam soliditatem essendi in se Deum: vtroque autem modo videtur nihil addi supra conceptum, & obiectam formalitatem Dei, seu entis à se, ac proinde Deus, & verus Deus, idem omnino ex parte obiecti significare. Item, cum veritas iudicij sit conformitas eius cum obiecto: atque huius conformitas cum obiecto cogniti mensuraliter, vel significato per voces præcisè, vt concipiatur, vel significatur, esse omnino debeat: atque in hoc iudicio verò; Deus, vel ens à se est Deus, vel ens à se nihil aliud sit ex parte obiecti, subiecti, & prædicati, quam ens à se, vel Deus: quicquid ex parte Dei in ea propositione cognoscitur, & significatur, aliquidque ex parte rei obiectæ ad veritatem, seu conformitatem eius iudicij cum suo obiecto apponit, solus Deus, seu ens à se, ac proinde Dei essentia est: nihilque supra illam ex parte obiecti adest, quod eius attributum sit, atque iudicij illius veritatem fundet, fundareve possit.

3. In nostro vero explicanda veritatis entitativæ modo eadem videtur difficultas virgere. Tum, quia rationem hanc fundandi iudicium verum prædicatum Dei ab essentia distinctum, ac consequens metaphysicè conceptum formalem veritatis Dei esse diximus. Tum, quia primarium huius conceptum in soliditate essendi à se, & non apparenter, & similitudinariè Deum, & ens à se positum: in quo nihil aliud ex parte obiecti videtur contineri, quam ratio entis à se seu Dei. Sicuti in auro vero (quo rem explicabamus) nihil aliud esse videtur ex parte obiecti, quam essentia auri, quam ex parte obiecti aurum similitudinariè, & apparenter solum tale, vt auricalcum, non habet: sed substantiæ auri negationem, atque rei alterius auri accidentibus substratam, & quasi connectam substantiam. Verum respondetur: in his prædicatis, quæ & solidè, ac verè, & apparenter, ac similitudinariè possunt obiectis rebus competere, cuiusmodi est entis prædicatum, quod signentis etiam apparenter, ac similitudinariè, re autem vera entibus realibus auri, & entis à se Dei, & similibus, negari non posse, quin diuersum quid sit prædicatum illud, ab eius soliditate seu veritate in subiecto, cui tribuitur: alioqui ex sola terminorum apprehensione eius conuenientia cum subiecto, de quo apprehenditur bene, ac verè iudicaretur, vel saltem ex eisdem principiis, quibus illud concipitur in subiecto, bene ac verè iudicaretur esse in illo; cuius oppositum experientia ipsa suadet: qua aliunde, conueniat nec ne rebus, in quibus apprehenditur, comprobamus, vt in iudicio non erremus.

4. Est igitur soliditas essendi identitas realis prædicati cum subiecto, quæ est motuum iudicij veri, quæque termino entis, vel auri, vel entis à se, aut Dei, nullatenus explicatur; explicatur vero nomine verus adiuncto: sicut nomine falsus, explicatur disconuenientia prædicati cum subiecto. Ex quibus patet ad opposita. Licet enim in hac propositione: Deus est Deus, quæ vera est, obiectum ex parte terminorum solus Deus sit: at in hac: Deus est verus Deus, iam inuoluitur ex parte termini,

seu prædicati identitas illa, ob quam prædicatum Dei, quod de se illam non significabat, Deo conuenit, & ob quam prima propositio vera est. Vnde etiam constat cur veritas fundamentum veri iudicij illius primi sit: nam ea realis identitas & conuenientia est, quæ verum iudicium illud facit; sicuti disconuenientia & negatio identitatis eius falsum aliud de Deo solum apparenter redderet. Hinc etiam patet ad secundum. Verum enim est ens, siue à se, siue ab alio, atque aurum solum apparet, & similitudinariè tale esse, quia sub ea similitudine est negatio entis, seu auri: ac proinde veritatem, & soliditatem auri, vel entis in ente, seu auro vero in exclusionem eius negationis stare; aut neutrum nomine entis, siue auri significatur, nisi addatur verum, vel falsum ens, seu aurum.

5. Quod autem veritas entitativa Dei speciale illius attributum sit, grauiorem adhuc in communibus principiis patitur difficultatem. Videtur enim esse prædicatum omnia Dei attributa transcendens. Tum quia omnia prædicata entis à se, quod omnia prædicata realia diuina, sicuti & ens ab alio creata omnia videntur transcendere. Tum, quia quodvis solidè, nec apparenter solum, tale est, ac proinde fundare potest iudicium verum, quod tale sit. Cæterum in principiis nostris, quæ entis vniuersim transcendentiam negant, atque etiam à se per attributa diuina transcendentiam insinuantur, vt ostendimus supra, difficultas prima euasit. Atque inde etiam secunda disparet. Cum enim aliud esse physicum, aut metaphysicum præter esse essentiæ diuinæ Dei attributa non habeant, solumque iure identitatis realis cum illo, & sint, & existant, atque ab illo entia adiectiua solum metaphysicè sint soliditatem essendi de se præcisè non habent, adhuc metaphysicè, sed ex esse essentiæ: quare nec propriam sibi metaphysicè intrinsecè veritatem; sed ab essentiæ metaphysicæ Dei veritate ipsis metaphysicè extrinseca vera sunt. Qua de re latius, alioque diximus controu. de Trinit. d. 7. qu. 1. & 2. quo lectorem remittimus ne eadem inutiliter repetamus.



QVÆSTIO II.

De Dei Bonitate.

D V o hic etiam de diuina bonitate examinanda sunt: an scilicet Deo conueniat? atque, an in Deo speciale sit attributum. Loquimur autem de Bonitate Dei metaphysicæ, quæque entis passio dicitur; non autem de Bonitate morali, aut Beneficentiæ, seu propensione ad beneficiendum aliis, de quibus agemus controu. 4. & 5.

CERTAMEN I.

Summam in Deo Bonitatem physicam, & metaphysicam esse monstratur.

1. **P**hysicam Bonitatem rerum non aliter commodius definiemus, quam per physicæ malitiæ, seu mali oppositionem. Cum autem malitia rei defectus sit: quia id solum malum est, cui aliquid deficit, seu quod in aliquo deficit: bonitas per defectus negationem apprime explicabitur. Eam verò in absolutam, & relatiuam diuisimus, definiuimusque controuers. de Trinit. d. 7. qu. 3. cert. 1. vbi obtinuerimus (quod hic etiam dictum pura) de Bonitate absoluta esse sermonem; nam metaphysicæ bonitas, quæ entis passio, & attributum est, relatiua ad alia non est, vt ibidem ostendimus: quare neque rationem bonitatis vniuersim sumptæ in ratione relationis conuenientia ad aliud sitam certissimum esse debet contra Durandum in 2. d. 34. qu. 1. num. 11. & 22. & alios innotatos à Valq. d. 23. cap. 3. alioqui Bonitas in absolutam, & relatiuam diuidi non posset cum nulla absoluta, ac non ad aliud relatiua, esset possibilis. Nec refert bonum ne

ORTEGA
In A. part
D. VIIa